

موسیقی بومی قشم تجلی کامل غم گریزی مردم نگیخ خلیج فارس

موسیقی نی زبانه دار قابل بررسی هستند. موسیقی نی جفتی این موسیقی به صورت گروهی با ترکیب یک نی جفتی، یک «دهل» یک کسر، یک «پیه» تعدادی چاک (که بستگی به حضور افراد دارد) و گروه همخوان اجرا می شود. سازهای کوبه ای در موسیقی نی جفتی مکمل یکدیگرند و هر یک بخشی از ریتم را اجرا می کنند. به شکلی که با پر کردن فضای خالی و سکوت یکی، توسط دیگری، یک ریتم کامل شده را به گوش می رسانند. نوازنده نی جفتی در ساز خود می خواند و شعر می نوازند. ملودی این موسیقی با شعر آمیخته است؛ همان شعر را یک خواننده آغاز می کند و گروه همخوان به شکل زیبایی به همراهی می پردازند. اغلب ترانه ها یا به اصطلاح بومی «شعرها» ۲ جمله ای هستند که به صورت سوال و جواب اجرا می شوند. این موسیقی اغلب با کوبه ای ها از تمپوهای سنگین آغاز می شود، «جفتی» بر فراز آنها چند بند آواز اجرا می کند و به آرامی ترانه را متناسب با ریتم کوبه ای ها آغاز می کند. در پی آن آواز توسط تک خوان، گروه همخوان و چاک زن ها ادامه می یابد. هر شعر، گاه فقط یک یا چند بند کوتاه است که پس از چندبار تکرار توسط جفتی عوض می شود. موسیقی نی جفتی یکی از کهن ترین موسیقی های موجود در جزیره است که احتمال می رود میراث فرهنگ های مجاور جزیره به ویژه شهرستان ها و روستاهای استان هرمزگان باشد. اما به هر حال این جنس موسیقی امروز در جزیره حیات دارد و

اقتصاد کیش - موسیقی بومی قشم تجلی کامل غم گریزی مردم نگیخ خلیج فارس است، مردمی نجیب که اندوه بسیاری از باران کم، اجبار در پرداختن به کارهای سنگین برای گذران زندگی، بی پناهی و هزار و یک عامل غم افزای دیگر، زندگی اندوهناکی را برای آنان مهیا کرده است.

برای شناخت هر چه عمیق تر موسیقی یک منطقه، علاوه بر بررسی عناصر موسیقایی، به عوامل فراموسیقایی آن ناحیه نیز باید توجهی دقیق و وفرا داشت. با این نگاه، نخستین مولفه مهم، شناسخت خاستگاه و جرایبی وجود موسیقی در میان مردم هر قوم و قبیله است.

تاریخ اجتماعی، جغرافیایی زیستی، باورهای مردم، مذهب، چگونگی و میزان ارتباط با فرهنگ های مجاور، روش زندگی اجتماعی، چگونگی چاره اندیشی مردم برای رفع نیازها و مقابله با عوامل طبیعی و اجتماعی و بسیاری عوامل دیگر می تواند به طور مستقیم یا غیر مستقیم در شکل گیری موسیقی مردم یک منطقه نقش داشته باشند.

همه اتفاقات یک زندگی اجتماعی و یا تاثیر حوادث آن در ذهن نخبگان و کسانی که حساسیت و قابلیت بروز بیشتری دارند به نشین می شوند و به شکل های مختلف تابی ذیگر گون دارند که حاصل آن چاره هایی برای رفع مشکل یا نیازی عمومی است. این چرایی هنر است که نیاز به اضافه ادراک و قدرت کیمیاگری دارد و عواملی که با چاشنی خلایق باعث به وجود آمدن هزار و یک اثر بی همتا و اعجاب انگیز می شوند.

هنر نزد شرفیای ابزار است، چوبدستی برای رسیدن، رهیدن، آرام گرفتن و کریختن از غوغای درون، سروشی برای وصل

کس راه ماندن را بچویند و بیابند. ایسن هنر طلب جوادانی و دستنیایی به اوج گسترده گی و شاهد آن هم آنجاست که جلال الدین محمد بلخی معروف به مولانا می فرماید: گفت که تو شمع شدی لایق این جمع شدی، شمع نیم، جمع نیم،

این ترانه ها ۲ جمله ای و با اشعار فارسی به صورت گروهی اجرا می شوند. احتمالاً واسونکاها میراث استان فارس است تبادل مردم جزیره با مهاجران اهل فارس به ویژه شیراز کم نیوده است. هم اکنون نیز تعداد شیرازی ها در جزیره که برای کار ساکن می شوند کم نیست.

موسیقی های درمان (زار سنوان) موسیقی مراسم زار در نقاط مختلف جنوب ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس به ویژه عمان به فراوانی اجرا می شود. این موسیقی در هر منطقه با تفاوت های ارایه می شود به طور مثال در هر مکان، توسط دایره، دف و آواز و در بنابر لنگه و قشم از دهل، کسر و آوازه استفاده می شود. اشعار آوازاها بسیار به هم نزدیک هستند اما در ملودی آواها تفاوت هایی مشاهده می شود که بخش از آن مربوط به لهجه موسیقایی هر منطقه است. مقوله ریتم نیز در شکل اجرا، به دلیل تفاوت سازها با هم متفاوت جلوه می کنند. آوازاها و اشعاری که در این نوع موسیقی وجود دارد بالغ بر بیست آواز است که هر یک مربوط به یک باد است و این بادها ارواح خبیثه و شیاطین اند که در وجود بیمار خانه می کنند و او را از می دهند.

موسیقی نی زبانه دار (فلوت) این موسیقی نیز وارداتی است تاثیر همه روزه ارتباط با فرهنگ کشورهای عربی حوزه خلیج فارس مردم جزیره را به طور طبیعی به فرهنگ مجاورشان علاقه مند کرده است. نی چوبی موجود در جزیره قشم که نزد مردم و نوازندگان به «فلوت» مشهور است، نی زبانه دار است که در مصر و کشورهای شمال آفریقا به ویژه ممالک عرب زبان تا کشورهای عربی حوزه خلیج فارس، بیشتر در میان تمامی اعراب استفاده از آن رایج است. مجموعه موسیقایی این ساز در جزیره قشم تعدادی، مقام های آوازی موسیقی عرب، «تقسیم» و تعدادی «سربی» است، همچنین امکانات نسبتاً خوبی برای با نوازی دارد.

موسیقی مذهبی مهم ترین موسیقی مذهبی همان مولود خوانی است که در اعیاد مذهبی، بعثت پیامبر (ص) و تولد بزرگان دینی اجرا می شود، همچنین در آخرین مرحله شب عروسی که داماد و عروس به حجله می روند. اما نمونه دیگری از موسیقی مذهبی تقریباً با چهار روز پایانی ماه رمضان بعد از نماز مغرب و عشاء در مسجدها اجرا می شود که در آن فریاد آن و دعای بارمضان و ماه خدا است. این موسیقی نیز یک آهنگ ۲ جمله ای است که به صورت سوال و جواب بین تک خوان و گروه نماز گزاران اجرا می شود. اشعار این مراسم بیشتر فارسی است که در خاطر شخصی تک خوان محفوظ است؛ این مراسم بسیار گیرا و دینی است.

موسیقی کولیان کولیان همانند سایر مناطق ایران در جزیره قشم نیز زندگی می کنند. اغلب آنها در منطقه گوران حضور دارند. سسازهای رایج در میان کولیان شامل، سرنا، دهل، میروک (قیچک است) که سسرنا و دهل انگار که از سوی کولیان هرمزگان و میروک توسط کولیان بلوچستان به این جزیره وارد شده است. مجموعه موسیقی آنها نیز مثل کولیان تمام ایران پر از پرانده نوازی و سعی در محفل گردانی است. قیچک نوازان گوران بیشتر دوره گرد هستند.

خلیج فارس با گستره نزدیک به ۳۳۷ هزار و ۳۳۳ کیلومتر مربع بین ۲۴ تا ۳۰ درجه و ۳۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ تا ۵۶ درجه ۲۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است و جزیره زیبای قشم، همچون نگینی بر پهنه آب های نیلگون آن می درخشد.

دود پراکنده شد. شاید این میل به گسترش در ذهن نخبگان همه اقوام بشر در مشترکی است که جز بروز در دمانده جلوه های بی شمار هنر مرهم دیگری برای آن نیافته اند. آنچه که در جلوه های گوناگون موسیقی قشم مشاهده می شود چیزی غیر از این نیست. ساخت همه جانبه دریا که نان می رساند و گاه جان می ستاند، با همه نعمت ها و زیبایی ها اندوهی بزرگ را با خود حمل می کند.

دریای جنوب بسیار غم انگیز است؛ دلننگ ازل تا به ابد. معمای درون خستودار همه زبان و هم باز گو می کند. در هنگامه طوفان صیادان را تا آستانه به پیشوازی می برده غروب هنگام نیز غم شیرینی به دلت می نثساند و خنده از لبانت می چیند، سحر اما خود را باید به سینه خوانان او بسپارند مردانی که کودکان بسیاری دارا دینی غنچه فرود.

تن غریب جزیره مسحور این دریاست و خاک که از بی آبی سالیان خشکی نخلستان کایموها و سیزی ها را تجربه می کند. غنطش مجال از شادی و شادمانی می گیرد.

مردم جزیره قشم تاریخی سرشار از جنگ و تهاجم اقوام گوناگون دارند. همچنین، خاطری آینه شسته از اتفاقات طبیعی که خسارات بی شمار بر آنها وارد آورده است. باران کم، معیشت تنگ و متعاقب آن اجبار در پرداختن به کارهای سنگین برای گذران زندگی، بی پناهی و هزار و یک عامل غم افزای دیگر، زندگی اندوهناک برای آنان مهیا کرده است که بازتاب آن در موسیقی جزیره به خوبی پیداست.

آنچه که چرایی موسیقی در جزیره را رقم می زند همین اندوه بسیار است، موسیقی تجلی کامل غم گریزی این مردم است. آنها همه شادی خود را در پرداختن به کارهای سنگین برای چاره جستن و جویش می کنند. تعدد سسازهای کوبه ای، ملودی های کوتاه و سرعت اجرایی قابل توجه، همچنین نقش عمده کوبه ای ها، چاک (دست زد)، یا با دو قطعه چوب ریتم را همراهی کردن) و هم آوازی، همه و همه برای ایجاد شادی و شادمانی است.

شاید فراموشی زود هنگام مرگ عزیزان نیز علاوه بر نقش مناسب مذهب و دستورات دینی، نوعی غم گریزی در فرهنگ این مردم پدیده آورده است. مرگ نزدیکان راست نمی گیرند و به سرعت از تلخی آن می گذرند، پس موسیقی و عزاداری جایگاهی در این فرهنگ ندارد به عکس آن که مردم کرد و لر مرگ عزیزان را بسیار بر خود سخت می گیرند و با موسیقی شکوهمندی شخص متوفی را به خاک می سپارند.

باید توجه کرد که برای دستیابی دقیق تر به خاستگاه موسیقی در جزیره قشم نیازمند مطالعات گسترده تری هستیم که در این مجال نمی گنجند و بس امیدوارم مجال پرداختن به موسیقی جزیره را به شکل فراگیر و عمیق تر داشته باشم. جلوه های گوناگون موسیقی در جزیره قشم با توجه به آمار جمعیت، پرانندگی آن و وسعت جغرافیایی، بسیار جالب توجه است. موسیقی در جزیره در یک طبقه بندی کلی در موسیقی نی جفتی، موسیقی های درمانی (زار- نوبان)، آوازاها، عروسی، مولودی خوانی، موسیقی کار- زریف (صموا علی و)، آوازاها، زنان، لایلا، ها، موسیقی کولیان، موسیقی مذهبی، موسیقی عود

موسیقی نی جفتی این موسیقی به صورت گروهی با ترکیب یک نی جفتی، یک «دهل» یک کسر، یک «پیه» تعدادی چاک (که بستگی به حضور افراد دارد) و گروه همخوان اجرا می شود. سازهای کوبه ای در موسیقی نی جفتی مکمل یکدیگرند و هر یک بخشی از ریتم را اجرا می کنند. به شکلی که با پر کردن فضای خالی و سکوت یکی، توسط دیگری، یک ریتم کامل شده را به گوش می رسانند. نوازنده نی جفتی در ساز خود می خواند و شعر می نوازند. ملودی این موسیقی با شعر آمیخته است؛ همان شعر را یک خواننده آغاز می کند و گروه همخوان به شکل زیبایی به همراهی می پردازند. اغلب ترانه ها یا به اصطلاح بومی «شعرها» ۲ جمله ای هستند که به صورت سوال و جواب اجرا می شوند. این موسیقی اغلب با کوبه ای ها از تمپوهای سنگین آغاز می شود، «جفتی» بر فراز آنها چند بند آواز اجرا می کند و به آرامی ترانه را متناسب با ریتم کوبه ای ها آغاز می کند. در پی آن آواز توسط تک خوان، گروه همخوان و چاک زن ها ادامه می یابد. هر شعر، گاه فقط یک یا چند بند کوتاه است که پس از چندبار تکرار توسط جفتی عوض می شود. موسیقی نی جفتی یکی از کهن ترین موسیقی های موجود در جزیره است که احتمال می رود میراث فرهنگ های مجاور جزیره به ویژه شهرستان ها و روستاهای استان هرمزگان باشد. اما به هر حال این جنس موسیقی امروز در جزیره حیات دارد و

مدیرعامل شرکت پالایش نفت بندرعباس؛ تعمیرات تخصصی واحدهای عملیاتی پالایشگاه نفت بندرعباس با موفقیت انجام شد

اقتصاد کیش - مدیرعامل شرکت پالایش نفت بندرعباس گفت: عملیات اجرایی تعمیرات اساسی واحدهای آیزوماکس، هیدروژن و تصفیه گاز با آمین پالایشگاه نفت بندرعباس با موفقیت و کیفیت مطلوب و مناسب به پایان رسید. هاشم نامور با اعلام این مطلب افزود: این تعمیرات بر اساس برنامه ریزی های انجام شده و هماهنگی های صورت پذیرفته با شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی پس از یک دوره فعالیت مستمر پنج ساله و با رعایت دقیق استانداردهای فنی و تخصصی و مطابق با اصول و الزامات و مقررات بهداشتی، ایمنی و محیط زیست در مدت زمان ۳۸ شبانه روز انجام شد.

وی هدف اصلی از انجام این تعمیرات اساسی، آماده سازی واحدهای عملیاتی ذکر شده برای ادامه کارکرد مطمئن، مستمر و شبانه روزی جهت یک دوره فعالیت مستمر تولید و تامین فرآورده های نفتی با کیفیت مورد نیاز کشور عنوان کرد و بیان داشت: با پایان اینکه اجرای تعمیرات مذکور در ۲ شیفت به صورت شبانه روزی به منظور پالایشگاه بندرعباس، تمامی ظروف و برج ها، مبدل ها، فن های هوایی، خطوط لوله، همپها و کمپرسورها، سیستم های برقی و ابزار دقیق، ایستگاه های کنترل برق، راکتورها و کوره ها مورد بازرسی و ارزیابی قرار گرفتند و تعمیرات مورد نیاز بر روی آنها انجام شد.

مدیرعامل شرکت پالایش نفت بندرعباس افزود: یکی از اقدامات انجام شده در این تعمیرات تعویض کاتالیستهای مورد استفاده در واحد آیزوماکس بود که با تلاش کارکنان به صورت شبانه روزی ۳۶۰ تن کاتالیست به همراه لایه های محافظ تخلیه و کاتالیست های جدید بازرگیری شد که این اقدام تاثیر مستقیمی بر کیفیت فرآورده های تولیدی در این واحد عملیاتی دارد.

نامور با اشاره به دقت و حساسیت در اجرای تعمیرات اساسی افزود: به منظور اجرایی دقیق تعمیرات، جلسات متعدد و مستمری با حضور مدیران و مسئولان شرکت برگزار و نقشه های فرآیندی و اجرایی تهیه گردید و کالاهای اجناس، تجهیزات و دستگاه های مورد نیاز تامین شد و در طول تعمیرات اساسی نیز جلسات هماهنگی و نظارت بر پیشرفت کار به صورت روزانه در محل واحدهای تحت تعمیرات برگزار شد و روند پیشرفت کار به صورت مستمر مورد پایش قرار گرفت. وی بیان اینکه اجرای تعمیرات مذکور در ۲ شیفت به صورت شبانه روزی به منظور حداکثر بهره گیری بهینه و مطلوب از اوقات شبانه روز و بهره وری بیشتر انجام شد، گفت: در اجرای این تعمیرات اساسی علاوه بر کارکنان پالایشگاه از خدمات یکپهزار و ۶۰۰ نفر نیروی انسانی بیرون از شرکت استفاده شد.

مدیرعامل شرکت پالایش نفت بندرعباس استفاده از اهرم های نظارت و کنترل و تجزیه و تحلیل مستمر مستعمل فعالیت های انجام شده در مقایسه با برنامه ریزی های انجام شده در هر روز، تکیه بر اطلاعات قابل اطمینان، رصد کردن کامل و دقیق فعالیت ها، تعامل مناسب و همکاری مطلوب و همه جانبه کارکنان واحدهای درگیر

در تعمیرات اساسی و بهره گیری موثر از خرد جمعی، زمان سنجی و انجام کار به صورت موازی و همزمان در ۲ شیفت به صورت شبانه روزی را از جمله دلایل پایان موفقیت آمیز تعمیرات اساسی در مدت زمان تعیین شده عنوان کرد.

به گفته نامور؛ در تعمیرات اساسی رعایت اصول، قوانین و الزامات HSE در دستور کار قرار دارد. در این رابطه به منظور توسعه فرهنگ ایمنی و پیشگیری از بروز حادثه جلسه های صبحگاهی ایمنی (HSE meeting) در ابتدای شروع هر شیفت کاری و با حضور مدیران ستادی و عملیاتی، برای ارائه راهنمایی های انجام کار به روش ایمن و اصولی و تذکره برای پیشگیری از بروز مخاطرات و کاهش و حذف آنها در حین کار و ایجاد انگیزه از طریق تشویق نیروهای شاغل در تعمیرات اساسی که وظایف خود را با کیفیت مطلوب، رعایت مقررات HSE و نظم و انضباط انجام داده اند، بر گزار شد.

وی با اشاره به اینکه این تعمیرات ماحصل مشارکت جمعی کارکنان و یک کار گروهی بوده تاکید کرد: در یک برنامه حجیم مانند انجام تعمیرات اساسی واحدهای پالایشی، ایجاد هماهنگی و ارتباط سازنده و لازم بین گروه ها از اهمیت بالایی برخوردار است که در این دوره از تعمیرات این ارتباط و همکاری به شکل بسیار مناسب و مطلوب برقرار شد و نتیجه آن پیشگیری از بروز هرگونه حادثه و اجرایی تعمیرات اساسی مطابق استانداردهای مربوطه با سرعت مناسب و کیفیت مطلوب و بدون وقوع هرگونه حادثه بوده است.

پالایشگاه نفت بندرعباس به عنوان نخستین پالایشگاه تصفیه نفت خام سنگین خاورمیانه یکی از ۱۰ شرکت پالایشی کشور است که در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی کار مطالعه و طراحی ساخت این پالایشگاه با کوشش متخصصان داخلی در سال ۱۳۷۱ ساخته و شروع کار نصب تجهیزات نیز در سال ۱۳۷۳ اجرایی شد و در نهایت با تلاش متخصصان ایرانی چهارم مرداد سال ۱۳۷۶ با ظرفیت پالایش ۲۳۲ هزار بشکه در روز مورد بهره برداری قرار گرفت.

این پالایشگاه با ظرفیت پالایش ۳۵۰ هزار بشکه در روز در حال حاضر حدود ۱۸ درصد پالایش نفت خام و میعانات گازی و به تبع آن محصولات مورد نیاز کشور را تولید و با این ظرفیت علاوه بر هرمزگان، فرآورده های مورد نیاز ۱ استان از جمله سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و خراسان جنوبی در این پالایشگاه تولید می شود.

امروز گاز مایع، بنزین موتور، سوخت جت (ATK)، نفت سفید، نفت گاز، نفت کوره محصولات اصلی پالایشگاه نفت بندرعباس را تشکیل می دهند و در کنار آنها وکیوم باتوم، وکیوم سلاسی، گوگرد، لوکایت سنگین، ایزروسایکل و حلال ۴۰۲ نیز فرآورده های ویژه تولیدی در این پالایشگاه را تشکیل می دهند. پالایشگاه نفت بندرعباس در زمینی به وسعت تقریبی ۷۰۰ هکتار در ۲۳ کیلومتری غرب بندرعباس در کرانه شمالی آب های خلیج فارس قرار دارد.

موسسه مطبوعاتی و رسانه ای اقتصاد کیش

تلفن: ۴۴۴۲۴۹۹۹
تلفن: ۴۴۴۲۴۹۶۸
پلاک: B3- طبقه سوم
شماره: ۰۹۳۴۷۸۵۸۴۱

اقتصاد کیش پر تیراژترین و با سابقه ترین نشریه جزیره کیش
گسترده ترین شبکه اطلاع رسانی داخلی منطقه آزاد کیش
روزنامه